

WYMAGANIA EDUKACYJNE. KLASA 4

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
DZIAŁ I. Badam i poznaję przyrodę						
1	Czego dowiem się na lekcjach przyrody?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym się zajmuje przyrodnik ▲ wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa na lekcjach przyrody ▲ wymienia dwie z czterech dziedzin nauk przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym jest przyroda ▲ wymienia trzy źródła wiedzy przyrodniczej ▲ rozpoznaje niektóre piktogramy substancji niebezpiecznych na rysunkach lub fotografiach ▲ wymienia zapisy regulaminu pracowni przyrodniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia wszystkie dziedziny nauk przyrodniczych ▲ podaje definicję przyrody ▲ wymienia wszystkie źródła wiedzy przyrodniczej ▲ podaje przykłady substancji niebezpiecznych w swoim otoczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym zajmuje się każda z dziedzin nauk przyrodniczych (biologia, geografia, chemia, fizyka) ▲ rozpoznaje i wyjaśnia zagrożenia, odczytując piktogramy umieszczone na opakowaniach różnych substancji ▲ planuje własną pracę w oparciu o zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykłady znanych przyrodników ▲ przewiduje skutki użycia substancji niebezpiecznych w niewłaściwy sposób ▲ proponuje własny regulamin pracowni w oparciu o poznane na lekcji zasady bezpieczeństwa
2	Jak mogę poznać przyrodę?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia zmysły człowieka (wzrok, słuch, węch, smak i dotyk) ▲ wyjaśnia, czym jest obserwacja ▲ nazywa prawidłowo przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia zastosowanie zmysłów w poznawaniu przyrody ▲ podaje przykład obserwacji przyrodniczej opartej na własnym otoczeniu ▲ wyjaśnia zasadę wykorzystania dowolnego przedmiotu, np. lupy, do dokonywania badań przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia narzędzia zmysłów ▲ dobiera odpowiedni zestaw przyrządów do planowanego badania lub obserwacji przyrodniczej ▲ podaje cechy obserwacji przyrodniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia funkcję zmysłów w poznawaniu przyrody ▲ dowodzi zasadności obserwacji przyrodniczych ▲ uzasadnia potrzebę dokumentowania obserwacji przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ planuje obserwację pozwalającą na użycie min trzech zmysłów do poznawania wybranego elementu przyrodniczego
3	Jak prowadzić doświadczenia?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ definiuje pojęcie doświadczenia ▲ definiuje pojęcie eksperymentu ▲ wyjaśnia pojęcia: próba kontrolna i próba badawcza 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ stosuje odpowiednią kolejność działań podczas planowania doświadczenia ▲ stawia bezbłądnie hipotezę 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ stosuje odpowiednią kolejność działań podczas planowania doświadczenia ▲ stawia bezbłądnie hipotezę 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ planuje doświadczenie, które ma na celu potwierdzenie lub zaprzeczenie stawianej hipotezy 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ samodzielnie planuje doświadczenie, stawia hipotezę i problem badawczy ▲ samodzielnie wykonuje zielnik

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra		
				ocena dobra	Uczeń	
4	Z czego składa się otaczający nas świat?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy od obserwacji do doświadczenia wyjaśnia zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń podaje przykłady materii w swoim otoczeniu odróżnia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) definiuje pojęcie materiału wymienia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) nazywa różne stany skupienia wody (lód, ciecz, para wodna) wymienia ciała kruche, sprężyste i plastyczne znane ze swojego otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> planuje proste doświadczenie, np. sprawdzające rozpuszczalność różnych substancji w wodzie porównuje stany skupienia, biorąc za podstawę odległości między cząsteczkami na rysunku lub schemacie podaje inne niż w podręczniku przykłady ciał kruchych, sprężystych i plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje doświadczenia i przewiduje stawianą hipotezę oraz problem badawczy prawidłowo opisuje wykonywane doświadczenia potrafi dowiedzieć, że różne przedmioty, np. szkolna ławka, są materią omawia obieg wody w przyrodzie bada właściwości ciał i określa ich charakter przyporządkowuje nieznanemu ciału do ciał plastycznych, sprężystych lub kruchych na podstawie jego właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje własną listę ciał sprężystych, kruchych i plastycznych, które może spotkać w życiu codziennym
5	Gdzie jest północ?	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję widnokregu wskazuje na ilustracji linię widnokregu wymienia nazwy głównych kierunków świata opisuje przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez obserwację Słońca i gwiazd lub obserwację obiektów przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w terenie widnokrag i linię widnokregu wskazuje główne kierunki świata na róży kierunków wymienia przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez obserwację Słońca i gwiazd lub obiektów przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego obserwator jest zawsze w środku widnokregu posługuje się pełnymi nazwami oraz skrótami głównych kierunków świata przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych wyjaśnia, w jaki sposób wyznaczyć północ za pomocą Gwiazdy Polarnej i własnego cienia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, od czego zależy zasięg widnokregu określa położenie obiektów względem siebie, posługując się nazwami głównych kierunków świata podaje nazwy pośrednich kierunków świata podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady miejsc i sytuacji z życia codziennego, gdzie możemy zaobserwować różną wielkość widnokregu wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich wymienia wszystkie sposoby wyznaczenia kierunku północnego
6	Jak wyznaczyć północ za pomocą przyrządów?	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza na podstawie instrukcji główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę kompasu i gnomonu wskazuje, co może zakłócać pracę kompasu 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się busola od kompasu

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
		<ul style="list-style-type: none"> konstruuje prosty gnomon, wyjaśnia zasadę jego działania 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki wyznaczenia kierunku północnego za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu, posługując się instrukcją 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia dokładność i łatwość wyznaczenia północy za pomocą kompasu i gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależności między gnomonem a działaniem zegarów słonecznych korzysta z GPS, np. w telefonie, do wskazania własnego położenia
7	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
DZIAŁ II. Środowisko życia organizmów						
1	Jak dzielimy organizmy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy pięciu królestw organizmów wymienia trzy z sześciu czynności życiowych organizmów żywych wyjaśnia, że wszystkie organizmy są zbudowane z komórek wymienia cechy organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „czynności życiowe” wymienia wszystkie sześć czynności życiowych organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynnności życiowe organizmów definiuje pojęcie „komórka” 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, do którego królestwa należy organizm na zdjęciu lub rysunku odróżnia organizm jednokomórkowy od wielokomórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów jednokomórkowych uzasadnia, dlaczego wirusy nie należą do żadnego z królestw organizmów
2	Jak odżywiają się organizmy?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest samożywność wyjaśnia, czym jest cudzożywność wymienia rodzaje organizmów cudzożywnych (drapieżniki, pasozyty, roślinożercy i wszystkożercy) 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady królestw organizmów samożywnych i cudzożywnych wyjaśnia, co oznacza, że organizm jest pasozytem, drapieżnikiem, roślinożercą lub wszystkożercą wymienia przystosowania drapieżników do odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych podaje przykłady organizmów roślinożernych, drapieżników i pasozytów opisuje przystosowania zwierząt do odżywiania się różnymi sposobami 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że człowiek jest organizmem cudzożywnym podaje pełne równanie fotosyntezy (zapis słowny) opisuje przebieg fotosyntezy 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie pozwalające udowodnić, że światło jest niezbędne do zachodzenia fotosyntezy
3	Jak wygląda życie w wodzie?	<ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki panujące w środowiskach wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ożywione elementy środowiska wymienia nieożywione elementy środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak głębokość zbiornika wpływa na ilość światła dostępnego dla organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki życia w wodzie z warunkami życia na lądzie 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje plakat z opisem wybranego zbiornika wodnego zawierający informacje o jego

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
		<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich ▲ wymienia min trzy gatunki ryb słodkowodnych ▲ wymienia przykłady zbiorników sztucznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich lub słonych na podstawie jego rysunku ▲ porównuje zbiorniki sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia ▲ potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ przyporządkowuje organizm do środowiska wodnego lub słodkowodnego na podstawie jego wyglądu (na zdjęciu lub rysunku) ▲ wyjaśnia, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje nazwę organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku ▲ porównuje zbiorniki sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia ▲ potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<p>pochodzeniu (naturalny lub sztuczny) oraz innych cechach, w tym przykłady zamieszkujących go organizmów</p>
4	Jak wygląda życie na łądźce?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia trzy z sześciu warunków życia panujących na łądźce ▲ podaje łąkę, las, pustynie jako przykłady środowisk łądźkowych ▲ wymienia pięć dowolnych organizmów łądźkowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia wszystkie warunki panujące na łądźce ▲ charakteryzuje pustynie piaszczyste i kamieniste ▲ wymienia naturalne i sztuczne środowiska łądźkowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, jak zmieniają się warunki życia w środowisku łądźkowym w ciągu doby ▲ charakteryzuje pustynie lodowe ▲ wymienia przykłady organizmów zamieszkujących góry ▲ potrafi zaklasyfikować środowisko łądźkowe jako sztuczne lub naturalne na podstawie jego zdjęcia lub rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wskazuje warunki, które ulegają zmianom w zależności od typu środowiska łądźkowego (pustynia, las, łąka) ▲ opisuje cechy wybranych organizmów, które przystosowały je do życia w górach i na pułstyniach ▲ porównuje łądźkowe środowiska sztuczne z naturalnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ przygotowuje prezentację w postaci plakatu, prezentacji multimedialnej lub innej formie pokazującej naturalne i sztuczne środowiska łądźkowe w najbliższym otoczeniu domu lub szkoły
5	Jak wygląda życie w lesie?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ nazywa warstwę lasu ▲ wymienia wybrane warunki życia w lesie (np. niższe temperatury latem, wysoka wilgotność) ▲ rozpoznaje na rysunku lub zdjęciu liście lub gałązki pospolitych drzew i podaje ich nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia gatunki roślin budujące poszczególne warstwy lasu ▲ podaje nazwy wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w zatrzymywaniu wody w środowisku ▲ określa cechy roślin tworzących runo, podszycie i warstwę koron 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ analizuje skład gatunkowy lasów i wskazuje na tej podstawie ich typ (liściaste, iglaste, mieszane) ▲ charakteryzuje szczegółowo warstwę lasu ▲ wskazuje na rolę lasów w ochronie bioróżnorodności na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ buduje makietę lasu wybranego rodzaju (liściasty, iglasty lub mieszany) obrazującą warstwę lasu

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra			ocena bardzo dobra
				Uczeń			
6	Dlaczego lasy są nam potrzebne?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć (łączy podaną nazwę z ilustracją) ▲ wymienia trzy nazwy grzybów trujących ▲ rozróżnia drzewa iglaste i liściaste ▲ wymienia zasady zachowania się w lesie 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć ▲ wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w środowisku i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ rozpoznaje drzewa na podstawie ich zdjęć lub rysunków ▲ opisuje rolę lasów lub drzew w produkcji tlenu dla wszystkich organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje zasady bezpieczeństwa przy zbieraniu i spożywaniu grzybów (pomoc osoby dorosłej, spożycie tylko po ugotowaniu) ▲ uzasadnia potrzebę ochrony lasów 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ proponuje szereg działań, jakie może podjąć każdy uczeń w celu ochrony lasów przed ich wycianiem (np. oszczędność papieru, recykling) 	
7	Czym różni się łąka od pola uprawnego?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia warunki życia panujące na łąkach i polach ▲ odróżnia łąkę od pola uprawnego na zdjęciu lub rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, jaką rolę pełnią pola uprawne dla człowieka ▲ podaje nazwy typowych organizmów łąki i pola uprawnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ porównuje warunki życia na łąkach i polach z warunkami życia w lesie ▲ wskazuje łąkę jako środowisko o większej różnorodności biologicznej niż pole uprawne 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ocenia związek braku drzew na polach i łąkach z wilgotnością tych środowisk 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ odróżnia gatunki pospolitych zbóż na podstawie zdjęć lub rysunku 	
8	Jakie organizmy mieszkają blisko człowieka?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, jak człowiek wpływa na środowisko naturalne ▲ rozpoznaje (łączy nazwy z ilustracjami) organizmy zamieszkujące otoczenie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ definiuje środowisko antropogeniczne ▲ wskazuje składniki środowiska antropogenicznego w najbliższej okolicy ▲ samodzielnie wymienia nazwy organizmów zamieszkujących blisko człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje, czym jest udomowienie zwierząt i jakie pozytywne skutki miało ono dla rozwoju cywilizacji ▲ wymienia gatunki udomowionych zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ przewiduje skutki dalszej antropopresji ▲ porównuje cechy różnych owadów jadowitych ▲ proponuje sposoby zachowania się w sytuacji kontaktu z owadami jadowitymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wykonuje szkic najbliższej okolicy, wskazując elementy antropogeniczne i naturalne swojego otoczenia 	
9	Jak organizmy przystosowały się do życia w różnych warunkach?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie ▲ wymienia przystosowania zwierząt do życia na łądzie na przykładzie psa domowego 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wymienia skrzela jako organ wymiany gazowej u ryb ▲ wyjaśnia, jak organizmy przystosowały się do sezonowych wahań temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia wpływ kształtu ciała na ograniczenie oporu wody ▲ porównuje przystosowania do życia w wodzie i na łądzie na przykładzie kaczki i kury (ptactwo domowe) 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia mechanizm działania linii bocznej ▲ dowodzi, że kaczka posiada cechy budowy przystosowujące ją do życia w wodzie ▲ a kura do życia na łądzie ▲ analizuje sposoby poruszania się na łądzie i w wodzie, podając przystosowania zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ analizuje zdjęcie nieznanego organizmu i ocenia, w jakim środowisku on zamieszkuje na podstawie zewnętrznych cech budowy 	

		Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
Nr	Temat	Uczeń				
10	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–9				
DZIAŁ III. Obserwujemy pogodę						
1	Co to jest pogoda?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, co to jest pogoda ▲ określa pogodę na podstawie ilustracji (mroźna, śnieżna, słoneczna, deszczowa) ▲ wymienia nazwy składników pogody 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ definiuje pojęcia „powietrze”, „atmosfera” ▲ charakteryzuje poznane składniki pogody ▲ opisuje pogodę, którą widzi za oknem 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia poprawność stwierdzenia „pogoda jest zawsze” ▲ wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne ▲ rozpoznaje nazwy składników pogody w tekście prognozy pogody 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykład znaczenia atmosfery dla życia na ziemi ▲ wyjaśnia związek między ciśnieniem atmosferycznym a powstawaniem wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ dowiadyuje się, jaki jest skład powietrza ▲ charakteryzuje wilgotność powietrza jako składnik pogody
2	Jak się bada pogodę?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury ▲ odczytuje z termometru temperaturę powietrza ▲ rozróżnia temperaturę dodatnią i ujemną 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym zajmuje się meteorolog ▲ dopasowuje rodzaj termometru do pomiaru temperatury ▲ prowadzi obserwację temperatury powietrza ▲ wymienia nazwy innych przyrządów meteorologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, jak powstają prognozy pogody ▲ podaje zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego ▲ dopasowuje składnik pogody do przyrządu, którym jest badany ▲ określa kierunek, z którego wieje wiatr 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ analizuje zapisane podczas obserwacji wyniki pomiaru temperatury ▲ wskazuje jednostki pomiaru, w jakich mierzy się ciśnienie atmosferyczne, opady, prędkość wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykład kraju, w którym stosuje się skalę Fahrenheita ▲ przelicza stopnie Celsjusza na stopnie Fahrenheita
3	Czym są opady i osady atmosferyczne?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje, z czego mogą być zbudowane chmury ▲ rozpoznaje symbole pogody dotyczące zaimmurzenia ▲ podaje przykłady opadów atmosferycznych ▲ zapisuje parametry pogody obserwowane w ciągu dnia 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje nazwę przemiany stanu skupienia, dzięki której powstają chmury ▲ dzieli opady na te, które mają stan skupienia stały i ciekły ▲ rozpoznaje na mapie pogody symbole dotyczące opadów 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, co to jest mgła ▲ rozpoznaje i nazywa symbole stosowane na mapach pogody ▲ podaje przykłady różnych opadów ze względu na ich intensywność ▲ podaje przykłady osadów atmosferycznych i ich stan skupienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, w jakich warunkach chmury mogą być zbudowane z kryształków lodu ▲ wyjaśnia, czym się różnią opady od osadów atmosferycznych ▲ charakteryzuje warunki, w jakich powstają: rosa, szron, szadź i gołoledź ▲ opisuje prognozę pogody na podstawie mapy pogody ▲ dokonuje analizy danych zebranych w kalendarzu pogody 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ bada doświadczalnie powstawanie chmury oraz szronu ▲ odczytuje prognozę pogody dla swojej miejscowości, korzystając z internetowych serwisów pogodowych

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
4	Jakie zjawiska pogodowe są groźne?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady groźnych zjawisk pogodowych ▶ wyjaśnia skrót RCB 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje groźne zjawiska pogodowe przedstawione na ilustracjach ▶ podaje przykłady sytuacji, w których możemy otrzymać alert RCB ▶ wyjaśnia, jakie niebezpieczeństwo jest związane z upałem, burzą, huraganem ▶ podaje przykłady innych groźnych zjawisk pogodowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje poznane groźne zjawiska pogodowe ▶ wymienia w kolejności kolory tęczy ▶ podaje przykłady bezpiecznych zachowań w czasie upału, burzy, huraganu ▶ wskazuje, jakie niebezpieczeństwo jest związane z zawieją i zamiecią śnieżną 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porządkuje groźne zjawiska pogodowe w zależności od pory roku, w której najczęściej występują ▶ wyjaśnia powstawanie tęczy ▶ wskazuje, jakie niebezpieczeństwo związane jest z silną mgłą, trąbą powietrzną i gołolezią ▶ wyjaśnia, czym są orkany 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ projektuje doświadczenie pozwalające zobaczyć kolory tęczy ▶ wyszukuje informacje na temat obliczenia odległości burzy na podstawie czasu między błyskawicą a grzmotem
5	Co ma wspólnego pogoda ze Słońcem?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia wschód, zachód słońca, dzień, noc, doba ▶ wskazuje na widnokręgu lub schemacie miejsca wschodu, zachodu słońca w ciągu doby ▶ podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu doby 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ omawia pozorną wędrówkę słońca nad widnokresem ▶ wyjaśnia, czym jest górowanie słońca i południe słoneczne ▶ podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia ▶ wyjaśnia zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia ▶ podaje przykład, jak można wykorzystać kierunek cienia do oznaczenia kierunków świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia świt i zmierzch ▶ omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia ▶ wskazuje zależność między wysokością słońca a temperaturą w ciągu dnia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady z życia codziennego, w których przydaje się wiedza na temat zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia
6	Jak zmienia się pogoda w różnych porach roku?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy kalendaryznych por roku i daty rozpoczęcia ▶ podaje dwa przykłady zmian zachodzących w przyrodzie charakterystycznych dla każdej pory roku ▶ podaje nazwy por roku w Polsce dzień jest najdłuższy i najkrótszy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dostrzega zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku ▶ dopasowuje zjawiska pogodowe do pory roku, w której najczęściej występują 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje porę roku na podstawie daty z kalendarza ▶ określa miejsca wschodu i zachodu słońca w różnych porach roku, podając skróty międzynarodowe kierunków świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmiany w położeniu słońca nad widnokresem w ciągu roku ▶ stosuje określenia: przesilenie, równonoc ▶ podaje nazwy termicznych pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego Australijczycy święta Bożego Narodzenia spędzają na plaży ▶ podaje przykłady innych państw, w których pory roku są „odwrotnie” niż na półkuli północnej
7	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wszystkie wymagania z lekcji 1–6 				

Wymagania						
Nr	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
DZIAŁ IV. Ja i moje ciało						
1	Jak jest zbudowane moje ciało?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kolejne stopnie hierarchicznej budowy swojego ciała (komórka, tkanka, narząd, układ, organizm) 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje komórkę i tkankę wymienia 3 z 6 podanych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie 6 układów narządów potrafi przyporządkować narząd do jego układu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie funkcje pełnią układy narządów w jego ciele odróżnia i nazywa układy umieszczone na rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat różnic w budowie anatomicznej kobiety i mężczyzny
2	Co się dzieje z moją zjedzoną kanapką?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pokarmowe (białka, cukry, tłuszcze, sole mineralne, witaminy) wymienia narządy układu pokarmowego wymienia 2 z 4 funkcji układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką funkcję pełni białka, cukry i tłuszcze wymienia gruczoły trawienne wymienia wszystkie funkcje układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> określa składniki pokarmowe znajdujące się w jego posiłkach wyjaśnia rolę narządów przewodu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia pojęcie przewodu pokarmowego i układu pokarmowego opisuje proces trawienia, używając pojęcia "enzymy trawienne" 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia ogólną rolę gruczołów: ślinianek, wątroby i trzustki proponuje doświadczenie pozwalające udowodnić działanie śliny
3	Dlaczego oddychamy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy układu oddechowego omawia funkcję płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy dróg oddechowych wyjaśnia rolę układu oddechowego wskazuje narządy odpowiedzialne za powstawanie głosu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na rysunku poszczególne elementy układu oddechowego ilustruje działanie strun głosowych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje mechanizm wdechu i wydechu wyjaśnia rolę rzęsek pokrywających drogi oddechowe 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego, wskazując różnice
4	Do czego jest mi potrzebna krew?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że układ krwionośny budują serce i naczynia krwionośne wymienia składniki krwi wymienia 2 z 4 funkcji układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia żyłę od tętnicy na podstawie kierunku przepływu krwi (od serca i do serca) wyjaśnia funkcje składników krwi (płytek, krwinek białych i czerwonych) wymienia wszystkie funkcje układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę substancji transportowanych przez krew wyjaśnia czym jest tętno/puls mierzy własne tętno/puls 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że wysięk fizyczny powoduje przyspieszenie tętna wskazuje położenie serca na schemacie/rysunku oraz na własnym ciele 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje plakat/lapbook dotyczący budowy krwi i badań laboratoryjnych krwi
5	W jaki sposób się poruszam?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „stawy” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zakres ruchów różnych stawów we własnym ciele 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje tygodniowy jadłospis produktów zdrowych dla kości

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra		
		Uczeń					
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki szkieletu (czaszka, klatkę piersiową, kręgosłup, kości kończyn) 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na rysunku elementy układu kostnego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę mięśni w poruszaniu się 	<ul style="list-style-type: none"> zasadnia, dlaczego pokarmy zawierające wapń i białko są ważne dla zdrowia kości dowodzi, że sole mineralne nadają kości twardość 		
6	Dlaczego moje ciało się zmienia?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy męskiego i żeńskiego układu rozrodczego wymienia 3 zmiany zachodzące w ciele chłopców i dziewcząt podczas dojrzewania 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na rysunku i nazywa narządy płciowe męskie i żeńskie wymienia wszystkie zmiany zachodzące podczas dojrzewania chłopców i dziewcząt 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę hormonów podczas dojrzewania wyjaśnia, czym jest menstruacja omawia funkcje układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w budowie układów: żeńskiego i męskiego i wyjaśnia ich znaczenie dla pełnionych funkcji zasadnia różnice w budowie układów: żeńskiego i męskiego i wyjaśnia ich znaczenie dla pełnionych funkcji 		
7	W jaki sposób mój organizm odbiera informację?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy układu nerwowego (mózgowie, rdzeń i nerwy) wymienia narządy zmysłów 	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje nazwy zmysłów do nazw narządów zmysłów wymienia bodźce odbierane przez narządy zmysłów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę receptorów w odbieraniu bodźców ze środowiska wyjaśnia działanie narządów zmysłów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę układu nerwowego bada współdziałanie zmysłów węchu i smaku 	<ul style="list-style-type: none"> zasadnia rolę wzroku, węchu i smaku w ostrzeganiu człowieka o zagrożeniach 	
8	Jak moje ciało broni się przed chorobami?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne czynniki chorobotwórcze (bakterie i wirusy) podaje nazwy minimum 5 chorób wywoływanych przez bakterie podaje nazwy minimum 5 chorób wywoływanych przez wirusy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są czynniki chorobotwórcze wymienia 4 drogi zakażenia definiuje pojęcia: odporność i profilaktyka 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje minimum 4 choroby przenoszone drogą oddechową omawia przyczyny zakażeń proponuje działania profilaktyczne chorób zakaźnych 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje czynności, które pozwolą ustrzec się przed chorobami zakaźnymi opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych wskazuje szczerzenie jako jedną z dróg profilaktyki chorób zakaźnych 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje plakat dotyczący wybranej choroby zakaźnej zawierający informacje o drodze zakażenia, objawach i leczeniu 	
9	Jak dbać o zdrowie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia 3 z 5 zaproporzonych zasad zdrowego stylu życia wskazuje zasady zdrowego odżywiania 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania, które przyczynią się realizacji zasad zdrowego stylu życia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę aktywności fizycznej omawia swoją dietę, oceniając ją pod kątem zróżnicowania 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia plan swojego dnia uwzględniający wszystkie zasady zdrowego stylu życia 	

Wymagania						
Nr	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		<ul style="list-style-type: none"> wylicza minimum 5 owoców i warzyw 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak zasady zdrowego stylu życia wpływają na zdrowie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne zasady higieny i je omawia definiuje pojęcie „dieta” 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje skład talerza zdrowego żywienia proponuje jadłospis zgodny z zasadami zdrowego żywienia 	
10	Dlaczego natłogi są niebezpieczne?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze oraz napoje energetyzujące jako używki wymienia skutki foholizmu 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „używki” wyjaśnia wpływ wymienionych używek na organizm człowieka wyjaśnia, czym jest uzależnienie 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że foholizm jest niebezpieczny dla zdrowia wskazuje negatywne skutki nadużywania alkoholu i innych używek 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania, które mogą zmniejszyć ryzyko foholizmu ocenia na podstawie formularza pytań stopień uzależnienia od telefonu 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje plakat lub prezentację na temat szkodliwości napojów energetyzujących
11	Jak udzielić pierwszej pomocy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowy skład apteczki wymienia nr 112 jako główny numer alarmowy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przeznaczenie przedmiotów będących w wyposażeniu apteczki wyjaśnia, jak zadzwonić na numer alarmowy gdy telefon jest zabłokowany 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak udzielić pierwszej pomocy w sytuacji oparzeń, ugryzień, ukąszeń, ran lub spożycia trucizny, np. nieznanej grzyby wybiera sposób udzielenia pomocy adekwatny do opisanego zagrożenia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynności, które należy podjąć w sytuacji wypadku, np. upadku z dużej wysokości ocenia zasadność użycia rękawic jednorazowych podczas opatrywania ran 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje opatrunek wybranej części ciała, np. przedramienia
12	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–11 				
DZIAŁ V. Krajobraz wokół nas						
1	Czy wszystkie krajobrazy są takie same?	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję krajobrazu dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, z czego składa się krajobraz rozpoznaje elementy krajobrazu należące do przyrody ożywionej i nieożywionej odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wybrany typ krajobrazu, biorąc pod uwagę widoczne składniki krajobrazu rozpoznaje w terenie i podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody porównuje ze sobą krajobrazy naturalne i kulturowe 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykład zależności między składnikami krajobrazu przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
2	Czy to minerał czy skała?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje definicję skały ▶ wymienia po jednym przykładzie skał litych, zwięzłych i luźnych ▶ obserwuje skałę i wymienia jej dwie cechy, np. barwę, twardość 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, że skały są zbudowane z minerałów ▶ wymienia kryteria powstania skał ▶ przyporządkowuje skały do odpowiedniej grupy ▶ podaje przykłady 2–3 skał występujących w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady minerałów ▶ wyjaśnia, czym różnią się skały magmowe, osadowe i przeobrażone oraz lite, zwięzłe i luźne ▶ określa, jakich skał jest najwięcej w okolicy szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, co to są surowce mineralne i kamienie szlachetne ▶ wskazuje w Polsce regiony występowania różnych rodzajów skał ▶ opisuje i rozpoznaje różne rodzaje skał 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego cegła i beton nie należą do skał ▶ podaje przykłady różnego zastosowania skał ▶ tworzy i prezentuje własną kolekcję skał
3	Czy każde wzniesienie to góra?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa trzy główne formy ukształtowania powierzchni ▶ podaje nazwy naturalnych wypukłych form terenu ▶ tworzy model pagórka 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje po opisie główne formy ukształtowania powierzchni ▶ wskazuje na ilustracji formy wypukłe ▶ nazywa elementy wzniesienia i wskazuje je na ilustracji lub modelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kolory, jakimi na mapie hipsometrycznej są zaznaczone niziny, wyżyny i góry ▶ wyjaśnia różnicę między pagórkami, wzgórzem i górą ▶ dzieli formy wypukłe na naturalne i antropogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy ▶ podaje przykłady form antropogenicznych ▶ porównuje ze sobą pagórek i górę, podając dwie cechy wspólne i dwie różnice 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje przykładowe nazwy nizin wyżyn i gór, korzystając z mapy hipsometrycznej Polski ▶ wyjaśnia, co to jest wysokość względna
4	Czym różnią się formy wypukłe od wklęsłych?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia nazwy naturalnych wklęsłych form terenu ▶ rozpoznaje na ilustracji dolinę rzeczną ▶ wskazuje 2 różnice między formą wypukłą i wklęsłą 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje wygląd wybranej wklęsłej formy terenu ▶ odróżnia górską dolinę rzeczną od nizinnej ▶ podaje przykłady antropogenicznych wklęsłych form terenu i ich znaczenie dla człowieka ▶ podaje różnicę między kotłiną a doliną 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na ilustracji lub modelu doliny rzecznej elementy jej budowy ▶ podaje przykłady wpływu ukształtowania powierzchni na inne elementy przyrody oraz na działalność człowieka ▶ rozpoznaje i nazywa wklęsłe formy terenu w najbliższej okolicy ▶ wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje formy ukształtowania terenu do własnych potrzeb 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokumentuje występowanie wypukłe i wklęsłe formy terenu najbliższej okolicy np. w formie zdjęć ▶ wyszukuje w dostępnych źródłach informacji o formach wklęsłych w Polsce, które są cenne krajozawowo i stanowią atrakcję turystyczną. Podaje 4–5 przykładów. 	

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
5	Jak woda zmienia krajobraz?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, której wody jest na Ziemi więcej – słonej czy słodkiej nazywa biegi rzeki podaje przykłady form terenu, które powstały przy udziale rzek oraz wód mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> określa proporcje między rodzajami wód na Ziemi wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki opisuje wygląd doliny rzecznej w biegu górnym, dolnym i środkowym 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje wód płynących wyjaśnia, w jaki sposób powstają: wydma, klif, dolina, meandry dopasowuje formę terenu do biegu rzeki, w którym możemy ją najczęściej zaobserwować 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego tylko niewielka część zasobów wodnych jest zdatna do picia wskazuje na mapie źródło i ujście rzeki Wisły korzystając z mapy rozróżnia trzy biegi rzeki Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przykłady wpływu wody na krajobraz
6	Jak człowiek zmienia krajobraz?	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela krajobraz miejski, wiejski i przemysłowy wyjaśnia pojęcie „degradacja środowiska” podaje: nazwę miejscowości, w której mieszka lub w której znajduje się jego szkoła, opisuje jej położenie oraz cechy wyróżniające 	<ul style="list-style-type: none"> podaje 3–4 przykłady zmian wywołanych działalnością człowieka w krajobrazie miejskim, wiejskim i przemysłowym dokonuje oceny krajobrazu najbliższej okolicy proponuje, jakie mogą być źródła nazw różnych miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> observeduje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka, podaje ich przykłady wskazuje negatywne i pozytywne zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka podaje przykłady nazw miejscowości pochodzenia nazwy swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób krajobraz naturalny zmienia się w antropogeniczny podaje przykłady pierwotnych krajobrazów podjęmuje próbę ustalenia pochodzenia nazwy swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przetrzeźniu 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat prezentuje informacje dotyczące pochodzenia nazwy swojej miejscowości
7	Jak chronić przyrodę?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody występujące w Polsce podaje kilka sposobów, w jakie uczeń klasy 4. może chronić przyrodę i środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy parku narodowego, krajobrazowego, rezerwatu przyrody, pomnika przyrody podaje przykłady gatunków wymarłych wyszukuje na mapie parki narodowe, wskazuje ich liczbę i nazwę największego, najmniejszego, najstarszego i najmłodszego parku narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między ochroną przyrody a ochroną środowiska wyjaśnia, na czym polega ochrona gatunkowa proponuje działania, które pozwalają na co dzień chronić przyrodę i środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie parki narodowe położone w najbliższej okolicy zamieszkania wymienia miejsca występujące w najbliższej okolicy innych obszarów chronionych pomników przyrody uzasadnia potrzebę ochrony środowiska i przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje klasie informacje o 2–3 obiektach chronionych w najbliższej okolicy wyszukuje informacje na temat planowanych nowych miejsc ochrony przyrody w Polsce

		Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
Nr	Temat	Uczeń				
8	Podsumowanie działu	▲ wszystkie wymagania z lekcji 1–7				
DZIAŁ VI. Korzystamy z mapy						
1	Jak wykonać szkic?	▲ wyjaśnia, co to jest szkic ▲ wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru odległości ▲ podaje, w jakich jednostkach można podać odległości w terenie ▲ wykonuje prosty szkic okolicy	▲ wymienia podstawowe elementy szkicu ▲ mierzy odległość za pomocą taśmy mierniczej	▲ wymienia sytuacje z życia codziennego, w których przydaje się umiejętność tworzenia szkicu ▲ orientuje wykonywany szkic ▲ mierzy odległości za pomocą kroków, przelicza odległość na centymetry	▲ porównuje dokładność pomiarów wykonanych za pomocą taśmy mierniczej i kroków ▲ rysuje szkic okolicy szkoły zgodnie z instrukcją	▲ wykorzystuje inny niż taśma miernicza i kroki sposób na pomiar odległości w terenie ▲ rysuje szkic z zastosowaniem legendy i zaznaczeniem przybliżonych odległości
2	Jak narysować plan?	▲ przedstawia plan przedmiotu jako jego rzut z góry ▲ wyjaśnia, do czego służy skala	▲ rysuje mały przedmiot w skali 1:1 ▲ wyjaśnia, dlaczego do narysowania planu niektórych przedmiotów należy zastosować skalę ▲ podaje rozmiar rzeczywistego przedmiotu, którego wymiary na planie wynoszą 1 cm 1 cm	▲ rysuje przedmiot w skali innej niż 1:1 ▲ przelicza odległości w skali	▲ rysuje plan pokoju o znanych wymiarach z zastosowaniem skali ▲ przelicza jednostki (metry na centymetry)	▲ samodzielnie rysuje plan np. pokoju, boiska, klasy, dokonując pomiarów i dobierając odpowiednią skalę
3	Czym różni się plan od mapy?	▲ wyjaśnia, co to jest plan i mapa ▲ wymienia cechy każdego planu i mapy	▲ porównuje szczegółowość map o różnych skalach ▲ korzysta z planu	▲ wyjaśnia, dlaczego globus nie jest mapą ▲ podaje przykłady map wykonanych w różnej skali ▲ wyjaśnia, dlaczego plan zawiera dużo szczegółów	▲ korzysta z atlasu, porównując ze sobą skale i szczegółowość różnych rodzajów map ▲ odszukuje na mapie świata siatkę kartograficzną a na globusie siatkę geograficzną	▲ korzysta z atlasu, porównując ze sobą skale i szczegółowość różnych rodzajów map ▲ odszukuje na mapie świata siatkę kartograficzną a na globusie siatkę geograficzną
4	Czy mapę można czytać?	▲ wymienia elementy mapy ▲ rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy	▲ wskazuje na mapie poszczególne elementy (tytuł, treść, legendę, skalę)	▲ rozpoznaje różne zapisy skali, potrafi je prawidłowo odczytać ▲ wyjaśnia pojęcie znaki kartograficzne	▲ wyjaśnia, do czego na mapie jest potrzebna legenda	▲ korzysta z map cyfrowych do zaplanowania trasy wycieczki

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
		Uczeń				
5	Jak wykorzystać mapy do planowania wycieczki?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę odczytuje informacje z legendy przydatne podczas planowania wycieczki 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu wyjaśnia, w jaki sposób obliczyć odległość rzeczywistą, korzystając ze skali liczbowej i podziałki liniowej 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą obiektów w okolicy podaje odległość rzeczywistą na podstawie odległości na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych wskazuje różnice między mapą cyfrową a tradycyjną 	<ul style="list-style-type: none"> odnajduje na mapie położenie różnych obiektów geograficznych samodzielnie przygotowuje plan wycieczki, korzystając z planu i mapy wielkoskalowej; prezentuje klasie opracowany plan wycieczki
6	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–5 				
DZIAŁ VII. Na wycieczce						
1	Jak zachować bezpieczeństwo na wycieczce?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje wypadków poczynku wymienia zagrożenia pogodowe (burza, upał) wylicza zasady ruchu drogowego, które dotyczą pieszego 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje przykłady wypadku biernego i czynnego wyjaśnia, jak należy zachowywać się w czasie burzy wyjaśnia, jak chronić się przed skutkami upału 	<ul style="list-style-type: none"> określa typ wypadku po podanej nazwie, zdjęciu lub rysunku wybiera właściwe ubranie na wycieczkę 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje swój dzień, określając ile czasu poświęca na wypoczynek czynny i bierny uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad turystyki i analizuje każdą z nich 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje plakat zawierający znaki lub piktogramy opisujące zasady zachowania się wobec przyrody w najbliższym otoczeniu szkoły
2	Jak wykorzystać swoją wiedzę w terenie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyrządy do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, które warto zabrać na wycieczkę dokonuje obserwacji zgodnie z instrukcją nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje odpowiedni zestaw narzędzi do pracy w terenie, dostosowany do celu obserwacji 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że pomiędzy wysokością drzewa i długością jego cienia istnieje zależność pozwalająca obliczyć wysokość drzewa określa wiek drzewa na podstawie jego obwodu zmierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje dokumentację fotograficzną napotkanych tropów zwierząt i określa, które zwierzęta je pozostawiły 	

Wymagania						
Nr	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca	
		Uczeń				
3	Co ciekawego można zobaczyć w okolicy szkoły?	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykłady roślin rosnących w pobliżu szkoły ▲ podaje cechy roślin nadających się na żywopłoty ▲ wskazuje miejsca w pobliżu szkoły, gdzie możemy zaobserwować elementy przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ rozpoznaje znane gatunki roślin rosnących w pobliżu szkoły ▲ obserwuje zwierzęta w pobliżu szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ korzysta z przewodnika lub aplikacji do rozpoznawania roślin w celu oznaczenia nieznanych roślin w okolicy szkoły ▲ odróżnia pokrzywę od jasnoty 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ prowadzi obserwacje przyrody ożywionej i nieożywionej w pobliżu szkoły ▲ wyjaśnia, dlaczego tereny zielone są potrzebne zwierzętom i człowiekowi 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ tworzy album przyrodniczy zawierający min. 5 zdjęć i krótkie opisy obserwowanych elementów przyrody ożywionej i nieożywionej, które znajdują się w pobliżu szkoły
4	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wszystkie wymagania z lekcji 1–3 				